

תכנית לפיתוח וטיפול מיומנויות חברתיות בכיתת תקשורת בבית ספר בחינוך הרגיל

שמרית סטחי- מנתחת התנהגות
טלי וולף-צוקרמן, מומחית תחום ניתוח התנהגות

מטרות בתכנית

מטרות לצוות

הדגמת יישום עקרונות
והליכים מתאימים

צפייה ואיסוף נתונים על
התלמידים

מטרות לתלמידים

פיתוח המטרות החברתיות
בהלימה למטרות בתל"א

הגדלת המעגל החברתי

פיתוח מיומנויות חברתיות

לימוד משחקים חברתיים
מגוונים

שלבים בפיתוח התכנית

- תצפיות על התנהגות חברתית של כל תלמיד, דיווח מחנכות, הכרת יכולות מוטוריות, סקר מחזקי פעילות לכל תלמיד

שלב א

- ניתוח נתונים
- קביעת מטרות ומסגרת התכנית

שלב ב

- הצגת התכנית למחנכת- שיתוף וקביעת מטרות עבודה קבוצתיות ואישיות בהלימה לתל"א ולתל"כ
- תכנון אופן היישום- סביבה לימודית, חלוקת התלמידים לקבוצות קבועות, תכני השיעור (למידה דרך משחק)

שלב ג

- הדרכת הצוות בנושאים הבאים: מטרות, מסגרת התכנית, תכני הפעילות, הפעלת הליכים מתאימים, אופן ההדגמה ודרכי הלמידה
- חלוקת אחריות בתכנית: בניית התכנים, צפייה ואיסוף נתונים, מערך התמיכה לקבוצות התלמידים

שלב ד

יישום התכנית

- תכנון התכנים בשיעור באחריות מנתחת התנהגות. דגש על התאמת משחקים למטרות ההתנהגותיות שנקבעו.
- התכנון מועבר לצוות החינוכי השותף בתכנית (מחנכות, סטאז'ריות בניתוח התנהגות, צוות סיוע). חלוקת תפקידים מי אחראי על כל חלק בשיעור, דגשים בהליכי הגברה והפחתה.
- לפני השיעור- הדרכת צוות הסיוע בנושא מטרות השיעור ואופן הצפייה
- יישום השיעור במבנה קבוע:

דוגמה למערך שיעור

מערך שיעור מס' 9 ביחידת הוראה בנושא - שיתוף פעולה בין תלמידים יציאה לספורטק

התנהגות למידה:

1. ביצוע הוראות: א. עבודה על פי סימנים מוסכמים בביצוע המשימות באופן מיידי בהתאם להנחיות
2. דיבור ברשות בלבד - במהלך הפעילות- עבודה שקטה.
3. ישיבה נאותה – ישיבה עם הטוסיק, רגלים על הרצפה.
4. המתנה - התלמיד ימתין בצורה שקטה ובהתאם להנחיות (תואם סביבה ומצב) במצבים בהם אינו עסוק במשימה
5. איפוק ושליטה התלמיד יתמודד עם מצבים מתסכלים (לימודיים וחברתיים) באיפוק והבלגה תוך שימוש בדרכי תקשורת נאותות כדי לדווח על קושי

התנהגות חברתית:

1. שמירה על מרחב גוף.
2. שיתוף פעולה – התלמידים יפעלו יחד למען מטרה מסוימת

דרכי התערבות:

הזדמנויות לתגובה פעילה- משימות הבנויות ממספר רב של הזדמנויות לבצע את התנהגויות המטרה מתן חיזוקים חיוביים מתמשכים להתנהגויות המטרה בתדירות גבוהה גירויים תומכים לאורך כל הפעילויות – תזכורות למשימה, להתנהגויות המטרה ולמחזקים תמיכה בתגובה במידה והתלמיד מתקשה בביצוע (השהית זמן- 3 שניות לתמיכה) מומנטום בביצוע בניית המערך – שיעור הבנוי כך שמשימות קלות בעלות הצלחה משולבות בין משימות מעט קשות יותר פרימאק – מחזק בסוף שיעור

תפקיד הסייעות:

הערכה תפקודית בשיעור, תמיכה אישית לתלמידים שזקוקים לכך בהתאם למשימות

הפעילויות בשיעור:

תזמון חיזוק	התנהגות מטרה ספציפית לפעילות שיש לחזק	תאור הפעילות	
FR1 חיזוק מתמשך		<p>שיחת פתיחה</p> <p>הצגת הכללים והתנהגויות היעד</p> <p>1. כשאומרים מתחילים, מתחילים כשאומרים לעצור עוצרים, אם יש כדור או חפץ ביד מניחים אותו על הרצפה.</p> <p>2. ביצוע הוראות מדויק ומידי</p> <p>3. ישיבה נאותה שימו לב שהישיבה צריכה להתחלק כך שחצי ישבו על הספסל למטה וחצי על הספסל העליון כך שכולם יוכלו ליצור קשר עין</p> <p>4 דיבור ברשות בלבד</p> <p>5. שמירה על מרחב גוף</p> <p>6. שיתוף פעולה</p>	.1
FR3 חיזוק מתמשך	שמירה על מרחב גוף ביצוע הוראות מידי ומדויק עבודה שקטה בזמן המשימה	<p>שיטפון הפצה ים יבשה</p> <p>משחק מומנטום</p>	.2
FR2 חיזוק מתמשך	ביצוע הוראות מידי ומדויק שיתוף פעולה – עוזר ונעזר	<p>מסלול מכשולים בקבוצה</p> <p>אחד מתלמידי הקבוצה עומד כאשר עיניו סגורות, על שאר חברי הקבוצה להוביל אותו דרך המסלול תוך כדי שיתוף פעולה ומבלי לגעת בו כלל.</p> <p>כל פעם תלמיד אחר מוביל</p>	.3
FR1 חיזוק מתמשך	שיתוף פעולה ביצוע הוראות מדויק ומידי שמירה על מרחב אישי קבוצה 1 – איפוק ושליטה	<p>העברת חפצים בקבוצה</p> <p>על כל קבוצה להעביר חפץ ממקום למקום במסלול שנאמר להם מראש תוך כדי שהם קשורים יחד.</p> <p>כל אחראית קבוצה תקבע את המסלול לפי יכולות הקבוצה- ותמיכה בהתאם</p>	.4

המשך הפעילויות בשיעור

FR2 חיזוק מתמשך	ביצוע הוראות מדויק שיתוף פעולה קשר עין המתנה	<p>העברת חישוקים בקבוצה</p> <p>כל תלמיד עומד בתוך חישוק כאשר כל אחד בתורו צריך להעביר את החישוק בו הוא עומד לתלמיד הראשון מבלי שיישאר עומד ללא חישוק יש לעשות הדגמה לפני תחילת המשחק כדי לוודא שאכן כולם הבינו. סיוע ותמיכה בהתאם לרמת הקבוצה</p> <p>קבוצה 2 תחילה העברה של חישוק האחד לשני ללא מעבר בין החישוקים עם חישוק נוסף</p>	5
FR1 חיזוק מתמשך	ביצוע הוראות מדויק שיתוף פעולה קשר עין עבודה שקטה בזמן המשימה – מלל מותר	<p>תפזורת</p> <p>הכיתות מחולקות לשתי קבוצות, כאשר על קבוצה אחת לבצע משימה (לטפס על סולם ולהתגלש במגלשה – בהתאם לגובה בזמן שהקבוצה השנייה צריכה למלא תפזורת, ציור בהתאם לרמת היכולת של הקבוצה תמיכה וסיוע בהתאם לתלמיד נן מפחדים מעליה למגלשות יש להכין אותם לפני ובמידת הצורך לעלות איתם בסולם)</p>	6
FR3	שמירה על קשר עין ישיבה נאותה דיבור ברשות	<p>שיחת סיכום</p> <p>על הפעילות שעשינו, ומתן חיזוק חיובי דיפרנציאלי לכל תלמיד. סקר מחזקים, 😊</p>	7

אתגרים ביישום התכנית

10 אנשי צוות
השותפים לתכנית
(הדרכה ותאום)

קבוצה גדולה ושונות
תפקודית

מעקב אחר יישום
מתאים של עקרונות
התנהגותיים ומשוב
(הדרכה
ל"שפה אחידה")

סביבת הלמידה
אינה אופטימלית
(חצר ביה"ס)

התאמת מחזקים
ויישום יעיל למגוון
גדול של תלמידים
(שונות תפקודית)

התאמת משימות
לרמה התפקודית
המגוונת- הבנה,
יכולת יישום, רמת
התמיכה הנדרשת...

הצלחות

- בניית שפה משותפת בצוות בנושא המטרות החברתיות של התלמידים
- מפגשי למידה, ניתוח אירועים ותכנון משותף
- הכללת התכנית לכל משך יום הלימודים
- שיפור בתפקודם החברתי של התלמידים - כבר לאחר מספר מפגשים נצפו "ניצנים" של משחק משותף עם תלמידים נוספים בהפסקות. בהפסקה שלאחר השיעור נשארים התלמידים מיוזמתם בקבוצה גדולה

